

R. 1980

**MEMÒRIA DE LA INTERVENCIÓ ARQUEOLÒGICA
AL CARRER DELS CAPELLANS 5.
(BARCELONA, BARCELONÈS).**

**CODI MUHBA 075/09
(del 13 al 20 de Juliol de 2009)**

**Promotor: Unitat Operativa de Sanejament de
l'Ajuntament de Barcelona**

Ajuntament de Barcelona

Realització:

CHROMA

Direcció tècnica:

Javier González

Expedient de la intervenció 437 K121 N-B-2009/1-3827

INDEX

FITXA TÈCNICA	3
1. INTRODUCCIÓ	4
2. SITUACIÓ	5
3. ÀMBIT D'ACTUACIÓ	5
4. MOTIUS DE LA INTERVENCIÓ ARQUEOLÒGICA	5
5. CONTEXT HISTÒRIC	6
6. OBJECTIUS DE LA INTERVENCIÓ	7
7. METODOLOGIA	7
8. TASQUES ARQUEOLÒGIQUES REALITZADES	8
9. CONCLUSIONS	10
10. BIBLIOGRAFIA	11

ANNEX 1

REPERTORI DE LES UNITATS ESTRATIGRÀFIQUES

ANNEX 2

PLANIMETRIA

ANNEX 3

Copia CD i registre fotogràfic.

FITXA TÈCNICA

JACIMENT: Barcelona

INTERVENCIÓ: Carrer dels Capellans 5

MUNICIPI: Barcelona

COMARCA: Barcelonès

CODI MHCB: 075/09

COORDENADES UTM: X: 431104 metres Y: 4582020 metres
Z: 10'70 metres sobre el nivell del mar (m snm).

DATA D'INTERVENCIÓ: del 13 al 20 de juliol de 2009.

TIPUS D'INTERVENCIÓ: Preventiva.

RESUM: Motivat per la realització d'una rasa per a construir-hi un clavegueró, per part de la Unitat Operativa de Sanejament de l'Ajuntament de Barcelona.

TIPUS DE JACIMENT: Urbà

CRONOLOGIA: S. XX-XXI.

DIRECCIÓ: Javier González

DIBUIX DE CAMP: Javier González

DIGITALITZACIÓ DIBUIX ARQUEOLÒGIC: Maria Pujals.

EXECUCIÓ: CRHOMA

PROMOTOR: Departament de Gestió de Projectes i Obres de l'Ajuntament de Barcelona.

1.- INTRODUCCIÓ

Des del dia 13 al 20 de juliol de 2009 s'ha dut a terme la intervenció arqueològica al carrer Capellans nº 5, dintre del nucli urbà de Barcelona. Aquest espai del carrer, està situaà entre les illes 0112490 i l'illa 0112502 del plànol parcel·lari i Cadastral de Barcelona. Aquesta intervenció ha consistit en el seguiment, control i documentació dels rebaixos per fer una rasa tal i com s'indicava en el projecte d'intervenció arqueològica redactat pel **Museu d'Història de Barcelona**. El número de codi d'intervenció del Museu d'Història de la Ciutat és el 075/09.

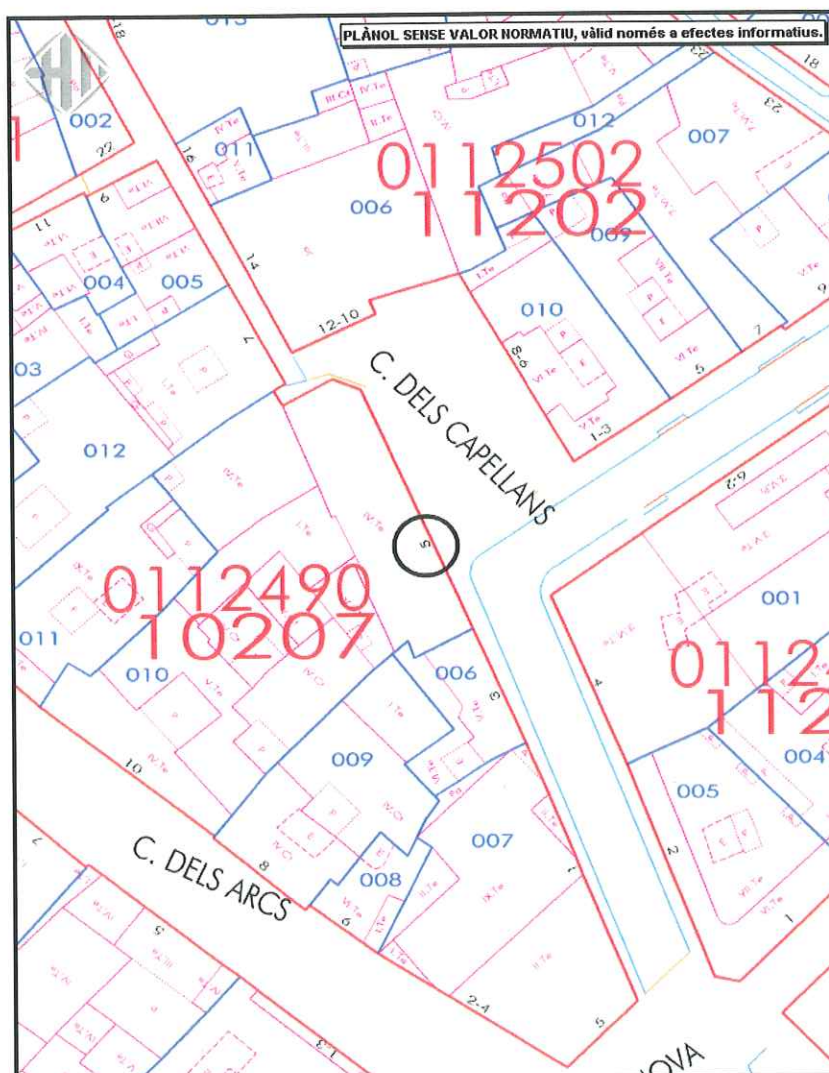

Fig 1. Ubicació de la rasa efectuada al carrer dels Capellans. Plànol extret de la pàgina web de l'Ajuntament de Barcelona, escala 1/500.

La promotora **Unitat Operativa de Sanejament l'Ajuntament de Barcelona**, va ser l'encarregada de posar-se en contacte amb l'empresa **CRHOMA** per tal d'iniciar les tasques necessàries de control i excavació arqueològica d'un clavegueró per serveis, sota la direcció tècnica de l'arqueòleg Javier González.

2. SITUACIÓ

Entorn geogràfic i geològic

Urbanísticament, el carrer de Capellans pertany a l'actual districte de Ciutat Vella, lloc ubicat molt a prop de la Catedral i del Mercat de Santa Caterina. Es tracta d'una zona de Ciutat Vella propera al nucli primigeni de Barcelona, un indret amb terrenys quaternaris, situat entre els antics cursos d'aigua de les rieres que transcorrien per l'actual avinguda del Portal de l'Àngel i el carrer del Pi i per la Riera de Sant Joan, en el traçat aproximat de la Via Laietana.

Barcelona és un municipi situat en una plana que presenta uns 4000 metres d'amplada i té com a límits el mar a l'est; la serra de Collserola al sud-oest, amb el cim de Sant Pere Màrtir; al nord, amb el Tibidabo, com a cim destacat; i al nord-oest, destaca el Puig del Baró; el delta del riu Llobregat al sud, i el delta del riu Besòs, al nord-est.

El seu relleu físic pertany a tres unitats: la Serralada Litoral, el pla de Barcelona i els deltes del Llobregat i del Besòs.

El carrer Capellans es troba en la unitat sedimentològica denominada Pla de Barcelona. Aquesta unitat es constitueix geològicament per sediments col·luvials/ al·luvials del quaternari (Q). La unitat està formada per un replà superior, constituït per un basament d'argiles grogues, seguides de llims grocs i una crosta calcària a la part superior amb alguns nivells de sorres que corresponen a diferents intervals de les oscil·lacions pluvio-climàtiques del Quaternari. Superficialment algunes rieres i torrents han deixat formacions al·luvials de sorres i llims poc consolidats, d'un gruix no superior als deu metres.

3.- ÀMBIT D'ACTUACIÓ

L'àrea objecte de seguiment arqueològic correspon a una rasa feta manualment de 3'70 metres de llarg per 0,80 metres d'ample amb una profunditat màxima de 1'20 metres. Aquesta rasa s'ha fet al mateix lloc d'una altra rasa feta amb anterioritat per d'instal·lació d'altres serveis.

4.- MOTIUS DE LA INTERVENCIÓ ARQUEOLÒGICA

Aquesta zona s'inclou en una zona d'interès Arqueològic i d'alt valor històric. Tal com indica la legislació de patrimoni, d'acord amb l'article 47 i següents de la Llei 9/1993, de 30 de setembre, del patrimoni cultural català i el Decret 78/2002, de 5 de març de 2002, del Reglament de protecció del patrimoni arqueològic i paleontològic, qualsevol actuació que impliqui una afectació del subsòl està condicionada a una actuació arqueològica preventiva, per tal de documentar i valorar les possibles restes conservades.

El lloc que ens ocupa, concretament Capellans nº 5, té un alt interès històric i arqueològic ja que a la zona és nucli primigeni de Barcino. En aquest

sector es documenten moltes restes ja des d'època romana que detallem al següent apartat.

5.- CONTEXT HISTÒRIC

De totes les restes romanes conservades a Barcelona i concretament en aquest nucli central sens dubte les més impressionants són les **muralls i aqüeductes**. La muralla fundacional de la ciutat romana de Barcino va ser àmpliament reforçada al segle IV d.C., en un moment d'esplendor econòmic per a la ciutat però d'instabilitat política i militar per a l'Imperi.

Pràcticament es manté el mateix perímetre de la primera muralla, però se n'augmenta l'alçada -que arriba als 9 m-, se'n dobla l'amplada -fins als 4 m- i s'hi afegeix un gran nombre de torres fins a atènyer les 78. Les quatre portes també es reformen: resten en part les dues *decumanes* (plaça Nova i carrer Regomir), amb tres obertures (dues per als carros i una per als vianants). Per refer la muralla es van fer servir molts materials de tombes i altres construccions en desús, alguns dels quals s'han pogut recuperar.

Els llocs on es veuen les restes de la muralla romana -i els edificis que s'hi recolzen- són: plaça Nova -Palau del Bisbe, Casa de l'Ardiaca, Pia Almoina-, plaça de Ramon Berenguer -Capella de Santa Àgueda, Palau Reial-, carrer de la Tapineria, carrer del sots-tinent Navarro -Palau Requesens-, plaça dels Traginers, carrer del Correu Vell, carrer del Regomir -Pati Llimona-, carrer d'Avinyó, carrer del Call, carrer dels Banys Nous i carrer de la Palla.

Concretament aquest carrer (Capellans n° 5) es troba perpendicular (i es podem veure des del lloc d'intervenció) a quatre torres de la muralla romana, ara incorporades a la Casa de l'Ardiaca i el Palau del Bisbe, a la plaça Nova.

Fig 2. Imatge de les dues torres semicirculars emmarcaven una de les portes de la ciutat que donava pas al *Decumanus Maximus*.

Les dues torres semicirculars emmarcaven una de les portes de la ciutat, que donava pas al *Decumanus Maximus* (avui carrer del Bisbe). S'hi pot veure també una arcada reconstruïda d'un dels aqüeductes (S.G.) que es troba en la possible traça on s'ha fet aquesta intervenció.

A més de les restes romanes documentades a la zona, les intervencions arqueològiques realitzades als últims anys han documentat sitges i estructures d'època Baix Imperial romana i estructures diverses d'època Baix medieval i moderna.

6.- OBJECTIUS DE LA INTERVENCIÓ

L'objectiu de la intervenció és documentar la possible presència de restes arqueològiques en el transcurs del rebaix necessari per la construcció d'aquest equipament.

7.- METODOLOGIA

Les tasques d'excavació del subsòl s'han realitzat de manera manual, per dues operaris de la Unitat Operativa de Sanejament de l'Ajuntament de Barcelona, sota supervisió tècnica de l'arqueòleg director de l'intervenció i d'aquesta memòria .

EL mètode de registre arqueològic aplicat ha estat el proposat per E. C. Harris i A. Carandini; en general aquest registre consisteix en la individualització i rebaix manual de cada un dels diversos nivells i estrats localitzats, d'acord amb criteris sedimentològics i culturals. Per al registre objectiu dels elements i estrats que s'exhumen es realitza una numeració correlativa d'aquests denominat *Unitat Estratigràfica* (U.E.), que individualitza els uns dels altres i de la qual s'ha realitzat una fitxa. En aquesta, s'indica la seva ubicació en el context general del jaciment, definició i la posició física respecte a la resta d'U.E. amb què es relaciona i la seva datació.

Els treballs s'han completat amb l'aixecament planimètric de la zona d'actuació i s'ha realitzat el corresponent reportatge fotogràfic.

Un cop finalitzada la intervenció s'ha redactat la present memòria, on es presenten els resultats i conclusions. Així com també tota la documentació generada (Llistat d'U.E.'s, planimetria, documentació fotogràfica...)

8. TASQUES ARQUEOLÒGIQUES REALITZADES.

El primer pas fou l'extracció del divers paviment superficial o UE 100 (rajoles de ciment i superfície d'alquitrà d'una rasa recent) amb una potència mitjana de 0'03 metres.

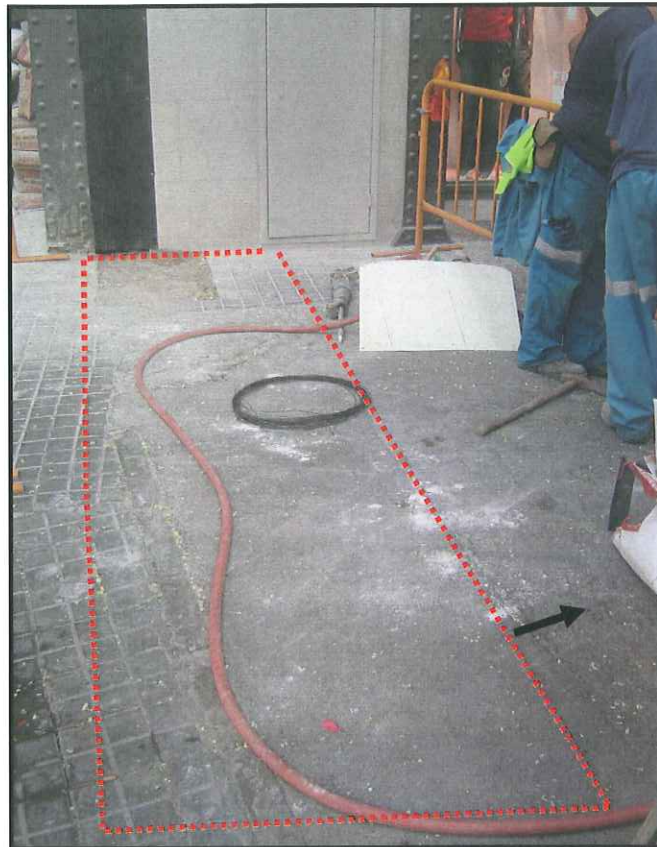

Fig 3. Espai d'intervenció que coincideix parcialment amb una rasa recent.

Fig 4. Inici de les tasques d'excavació de la rasa.

Després hem documentat un segon nivell o substrat de regularització (UE 200) de formigó de 0'10 metres.

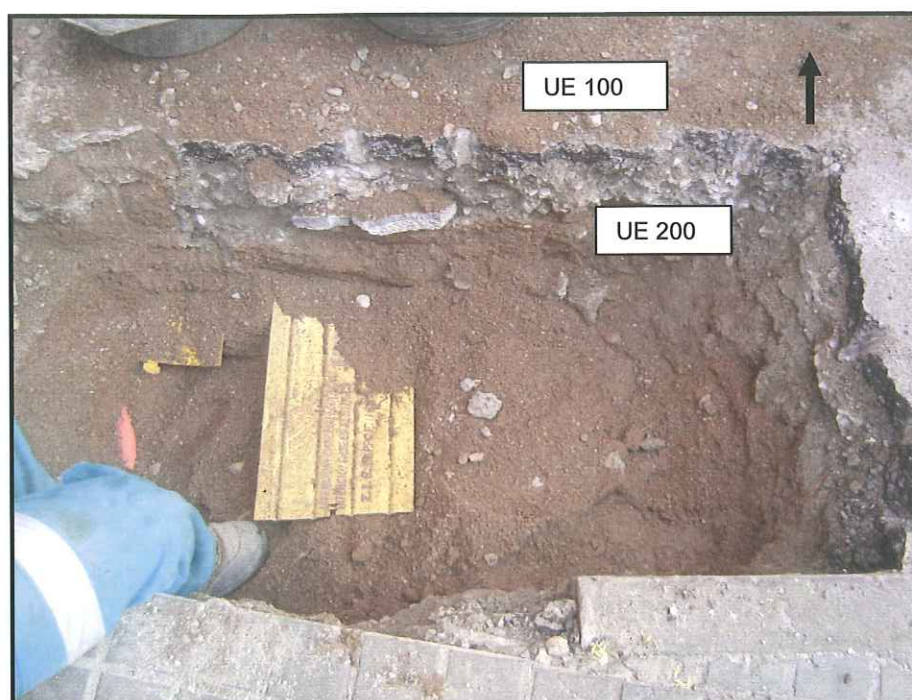

Fig 5. Procés d'excavació de la rasa, on ja s'aprecia l'aparició del aïllant elèctric dintre d'un nivell de sorres (UE 300).

El tercer nivell documentat es un nivell d'amortització recent (UE 300), compostat sorres que reomplen la rasa i envolten totes les infraestructures elèctriques recents i les canalitzacions modernes.

Fig 6. Imatge de les infraestructures elèctriques recents i les canalitzacions modernes.

L'últim nivell registrat fins la cota final de la rasa (Z= 1'20 metres) ha estat un nivell d'argiles de deposició natural. Aquest nivell es va documentar a 1 metre de profunditat respecto a la superfície actual i només es van rebaixar 0'20 metres, cota final de la rasa).

FOTO
muntatge
zenital del final
de la rasa on
s'aprecien la
gran quantitat
d'instal·lacions
elèctriques i
d'aigua (PVC)
de recent
instal·lació i
també altres
canalitzacions
d'aigua
modernes
(Segle XX).

9. CONCLUSIONS

Els treballs arqueològics de seguiment, control i excavació, motivats per la realització d'una rasa per a construir-hi un clavegueró, per part de la Unitat Operativa de Sanejament de l'Ajuntament de Barcelona han resultat èstèrils.

10. BIBLIOGRAFIA

DE LA VEGA, J. (1977). **Documents per la Carta Arqueològica del Pla de Barcelona.** Butlletí Mediterrània, 10, Barcelona, pp. 9-44.

DURAN I SANPERE, Agustí (Dir.) (1975). **Història de Barcelona.** Volum I De la Prehistòria al segle XVI.

MATAS, Jaume (Dir.) (1995). **Historia de Barcelona. Desde su fundación al siglo XXI.**

SOBREQUÉS I CALLICÓ, Jaume (Dir.) (1992). **Història de Barcelona.** Volum 1 *La ciutat antiga* i Volum 2 *La formació de la Barcelona medieval.*

ANNEX 1

REPERTORI DE LES UNITATS ESTRATIGRÀFIQUES

<i>FITXA D'UNITATS ESTRATIGRÀFIQUES</i>				U.E.: 100
INTERVENCIÓ: Carrer Capellans, nº 5 (Barcelona).			CODI: 075/09	
Sector: Superfície Rasa	Zona:	Cala:	Àmbit:	Cotes
Definició: Paviment superficial	Criteris de diferenciació:		Color:	Mínima: - 0'00 m
Superfície: Regular	Fiabilitat estratigràfica: Alta	Consistència: Compacta		Màxima: - 0'04 m
COMPONENTS	SEQÜÈNCIA FÍSICA	CROQUIS UBICACIÓ/ EXTENSIÓ		SEQ. ESTRATIGRÀFICA
Geològics -----	Igual a:	 N		+ + + +
	En contacte amb:			
	Se li adossa:			
	S'adossa a:			
Orgànics -----	Cobert per:	 N		+ + + +
	Cobreix: 200			
	Tallat per:			
Artificials	Talla:	 N		+ + + +
	Reomplert per:			
	Reomple:			
Descripció:			Data d'actuació: 13-20/VII-2009	Fitxa revisada per:
Estat de conservació: Bó.			Responsable: Javier González	Compr. de documentació: Fitxa Dibuix Foto

Procés d'excavació Martell hidràulic.		Data inici: 13-VII 2009 Data fi: 20-VII 2009
Interpretació: Nivell de circulació del carrer.		
Materials representatius: Rajoles de ciment.	Referència materials: ----- Fulls d'inventari núm.: -----	
Elements i criteris de datació: Actuals.	Cronologia: Segle XX-XXI	
Observacions:		
ARXIU		
plantes	seccions-alçats	Fotografia
núm.:	Núm.:	Diapositives: B/ N: Color:

<i>FITXA D'UNITATS ESTRATIGRÀFIQUES</i>				U.E.: 200
INTERVENCIÓ: Carrer Capellans, nº 5 (Barcelona).			CODI: 075/09	
Sector: Superfície complerta	Zona:	Cala:	Àmbit: Superfície total	Cotes
Definició: Nivell de formigó	Criteris de diferenciació:	Color:	Mínima: - 0'04 m.	
Superfície: Homogènia.	Fiabilitat estratigràfica: Alta	Consistència: Compacta.	Màxima: - 0'10 m.	
COMPONENTS	SEQÜÈNCIA FÍSICA	CROQUIS UBICACIÓ/ EXTENSIÓ		SEQ. ESTRATIGRÀFICA
Geològics	Igual a:	 N	+ + + +	
	En contacte amb:			
	Se li adossa:			
	S'adossa a:			
Orgànics	Cobert per: 100	+ + + +		
	Cobreix: 300			
	Tallat per:			
Artificials	Talla:	+ + + +		
	Reomplert per:			
	Reomple:			
Descripció: Substrat de preparació de formigó del nivell o paviment actual.			Data d'actuació: 13-20/VII-2009	Fitxa revisada per:
Estat de conservació: Bó.			Responsable: Javier González	Compr. de documentació: Fitxa Dibuix Foto

Procés d'excavació
Martell hidràulic.

Data inici: 13-VII 2009 Data fi: 20-VII 2009

Interpretació:
Preparació de formigó

Materials representatius:

Referència materials:

Fulls d'inventari núm.:

Elements i criteris de datació:
Paviment actual.

Cronologia: Segle XX-XXI

Observacions:

ARXIU

plantes

seccions-alçats

fotografia

núm.:

núm.:

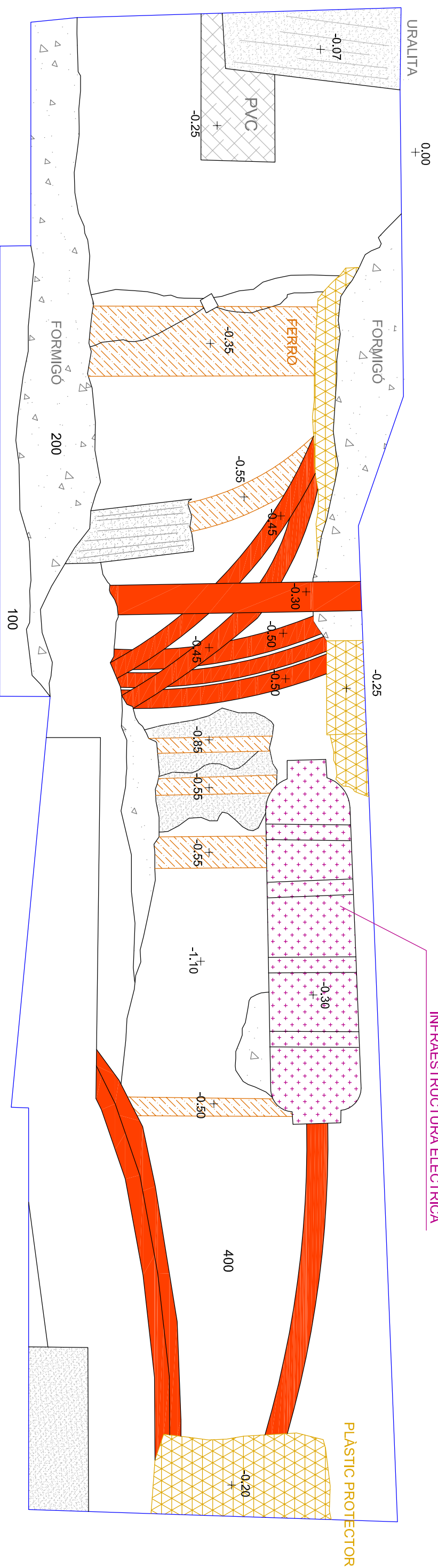
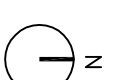
Diapositives:
B/ N:
Color:

<i>FITXA D'UNITATS ESTRATIGRÀFIQUES</i>				U.E.: 300 			
INTERVENCIÓ: Carrer Capellans, nº 5 (Barcelona).			CODI: 075/09				
Sector: Superfície total.		Zona:	Cala:	Àmbit:	Cotes		
Definició: Nivell de sorres i argiles		Criteris de diferenciació:	Color: Marro clar i vermelles.		Mínima: - 0'10 m		
Superfície: Homogènia.		Fiabilitat estratigràfica: Alta	Consistència: Flonja		Màxima: -1'10 m		
COMPONENTS		SEQÜÈNCIA FÍSICA		CROQUIS UBICACIÓ/ EXTENSIÓ		SEQ. ESTRATIGRÀFICA	
Geològics Argiles		Igual a:		 N		+ + + +	
		En contacte amb:					
		Se li adossa:					
		S'adossa a:					
Orgànics		Cobert per: 200		+ + + +			
		Cobreix: 400					
		Tallat per:					
Artificials Sauló		Talla:		+ + + +			
		Reomplert per:					
		Reomple:					
Descripció: Sediment compostat per sorres i argiles.			Data d'actuació: 13-20/VII-2009		Fitxa revisada per: Javier González		
Estat de conservació: Bó.			Responsable: Javier González		Compr. de documentació: Fitxa Dibuix Foto 		

Procés d'excavació		Data inici: 13-VII 2009 Data fi: 20-VII 2009
Manual.		
Interpretació:		
Nivell de sorres i argiles remogudes rebliment de la rasa anterior a aquesta intervenció.		
Materials representatius: -----	Referència materials: ----- Fulls d'inventari núm.: -----	
Elements i criteris de datació: -----	Cronologia: Segle XX-XXI	
Observacions:		
ARXIU		
plantes	seccions-alçats	fotografia
núm.:	núm.:	Diapositives: B/ N: Color:

FITXA D'UNITATS ESTRATIGRÀFIQUES				U.E.: 400 		
INTERVENCIÓ: Carrer Capellans, nº 5 (Barcelona).			CODI: 075/09			
Sector:	Zona:	Cala:	Àmbit: Superfície total		Cotes	
Definició: . Nivell d'argiles	Criteris de diferenciació:		Color: Marró vermell		Mínima: -0'9 0 m	
Superfície: Homogènia.	Fiabilitat estratigràfica: Alta		Consistència: Compacta.		Màxima: -1'30 m	
COMPONENTS	SEQÜÈNCIA FÍSICA	CROQUIS UBICACIÓ/ EXTENSIÓ		SEQ. ESTRATIGRÀFICA		
Geològics Argiles i carbonats.	Igual a:	 N	+	+	+	+
	En contacte amb:					
	Se li adossa:					
	S'adossa a:					
Orgànics -----	Cobert per: 300	+	+	+	+	+
	Cobreix:					
	Tallat per:					
Artificials -----	Talla:	+	+	+	+	+
	Reomplert per:					
	Reomple:					
Descripció: Nivell d'argiles de deposició natural.			Data d'actuació: 13-20/VII-2009		Fitxa revisada per: Javier González	
Estat de conservació: Bó.			Responsable: Javier González		Compr. de documentació: Fitxa Dibuix Foto 	

Procés d'excavació		Data inici: 2009 Data fi: 2009
Interpretació: Argiles de deposició natural d'origen coluvial i quaternari.		
Materials representatius:	Referència materials: Fulls d'inventari núm.:	
Elements i criteris de datació:	Cronologia: Segle XX-XXI	
Observacions:		
ARXIU		
plantes	seccions-alçats	fotografia
núm.:	núm.:	Diapositives: B/ N: Color:

CARRER CAPELLANS, 5
Barcelona, Barcelona

CODI: 075/09

PLANTA GENERAL ÀREA INTERVENGUDA

DIRECCIÓ ARQUEOLÒGICA: Javier González

DIGITALITZACIÓ: Maria Pujals

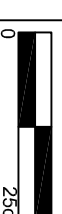

Octubre 2009

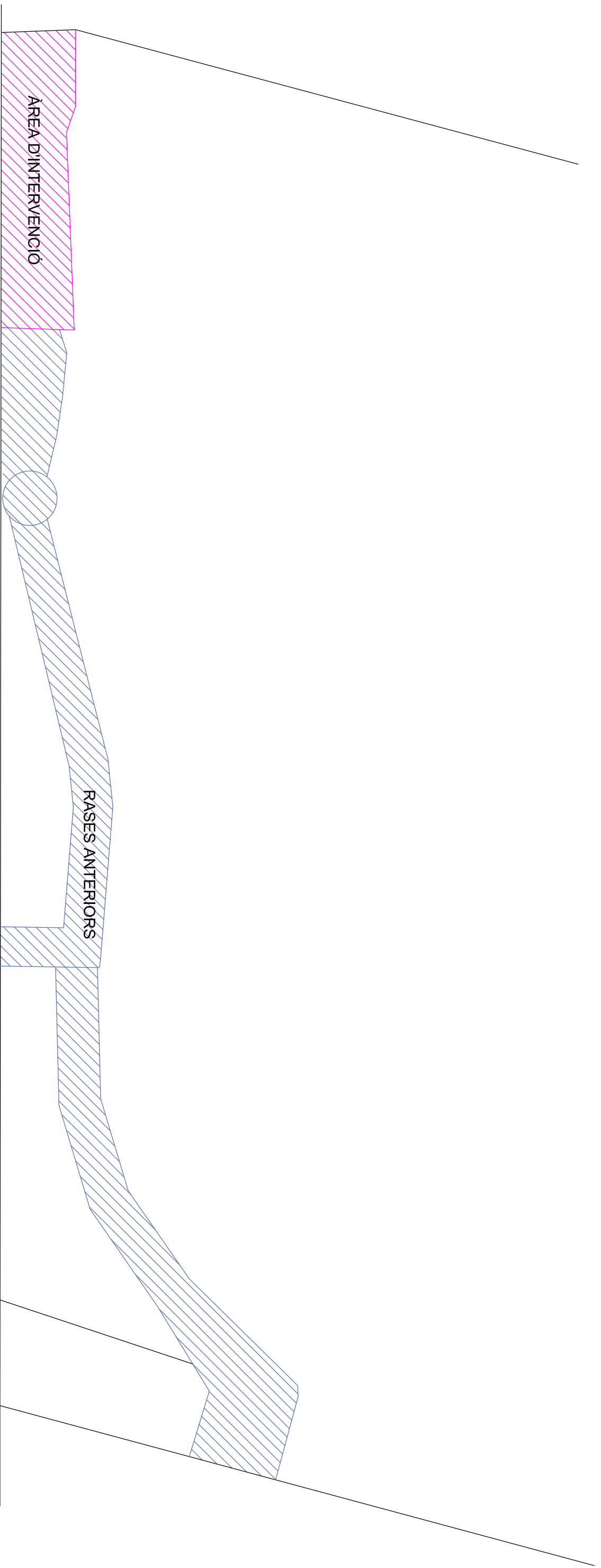
BASE TOPOGRÀFICA:
CONSULTIG TOPOGRAFICO

escala 1:10

MEMÒRIA

PLANO
03

CARRER CAPELLANS, 5

CARRER CAPELLANS, 5
Barcelona, Barcelona

CODI: 075/09

ÀREA D'INTERVENCIÓ

DIRECCIÓ ARQUEOLÒGICA: Javier González

DIGITALITZACIÓ: Maria Pujals

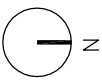
Octubre 2009

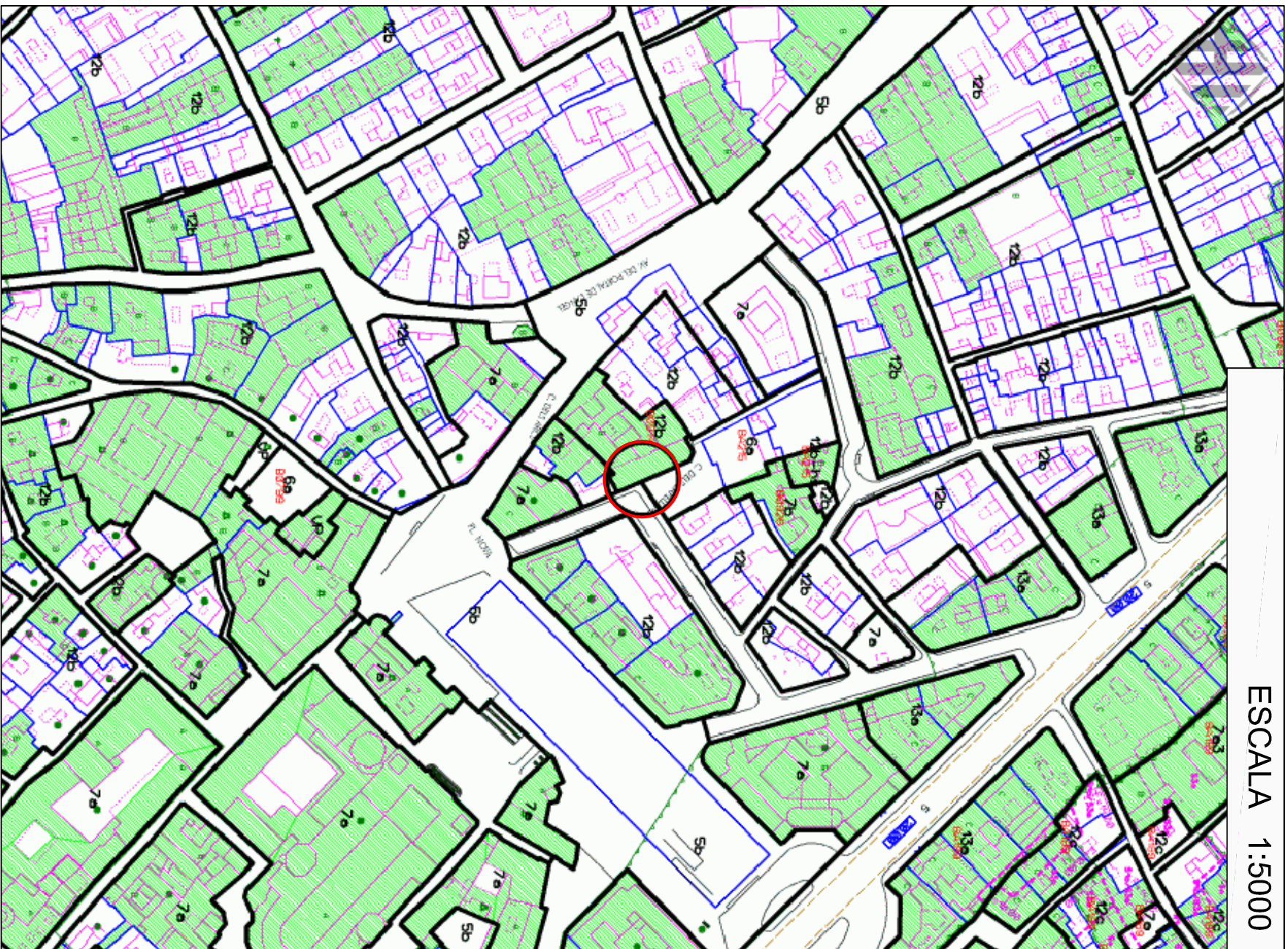
BASE TOPOGRÀFICA:
CONSULTIG TOPOGRAFICO

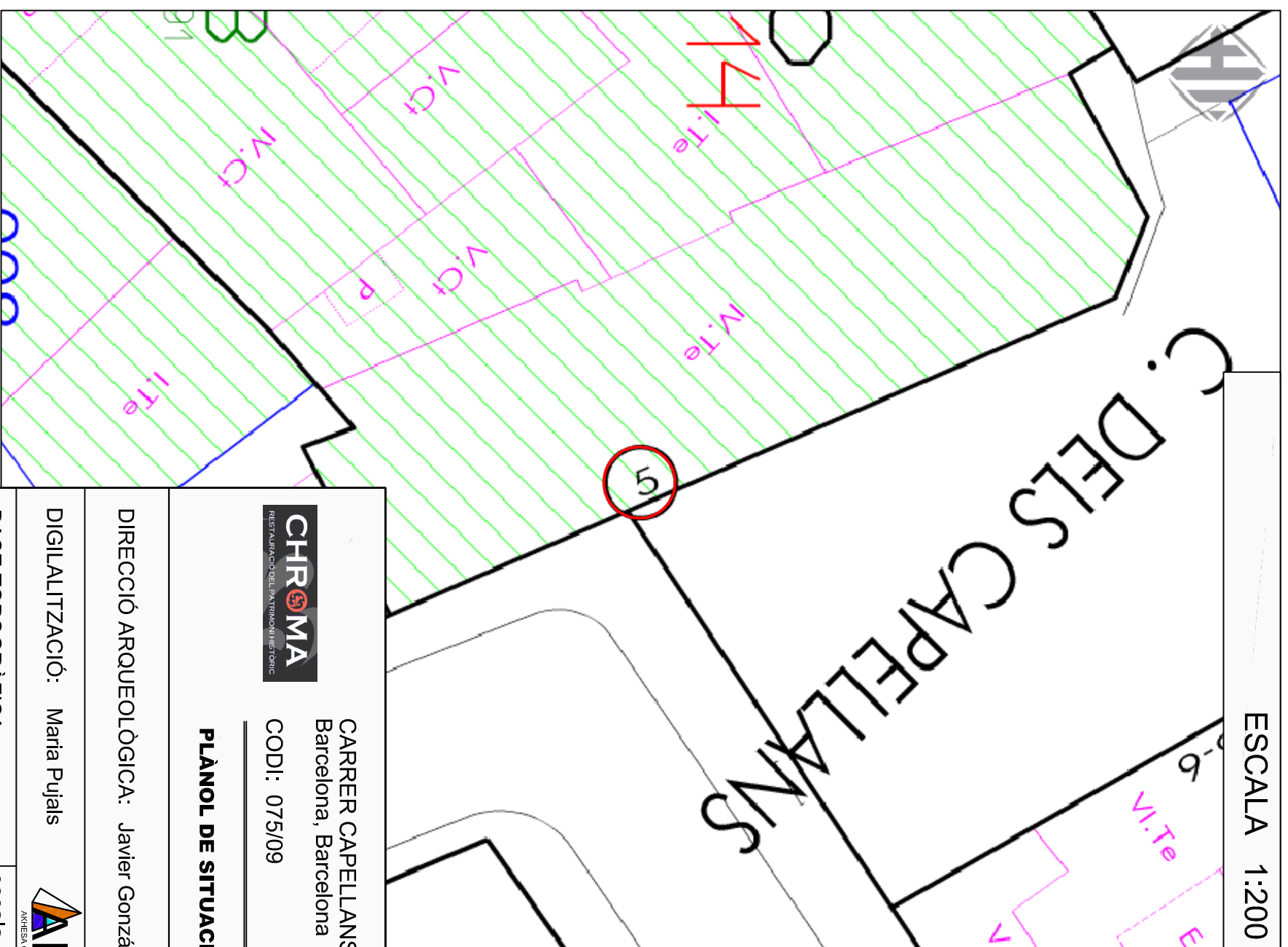
MEMÒRIA

PLANO 02

ESCALA 1:5000

ESCALA 1:200

CARRER CAPELLANS, 5
Barcelona, Barcelona

CODI: 075/09

PLÀNOL DE SITUACIÓ

DIRECCIÓ ARQUEOLÒGICA: Javier González

DIGITALITZACIÓ: Maria Pujals

Octubre 2009

BASE TOPOGRÀFICA:

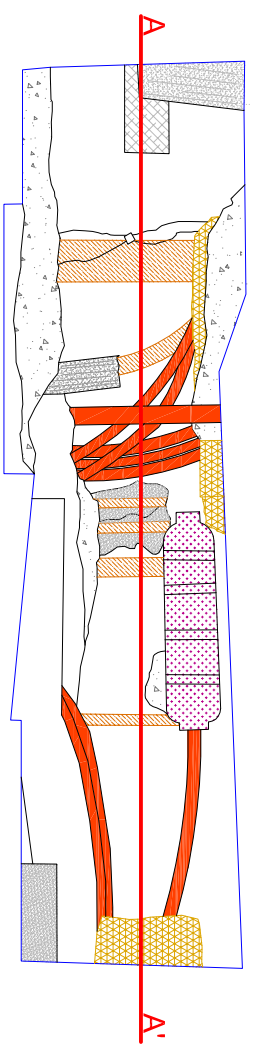
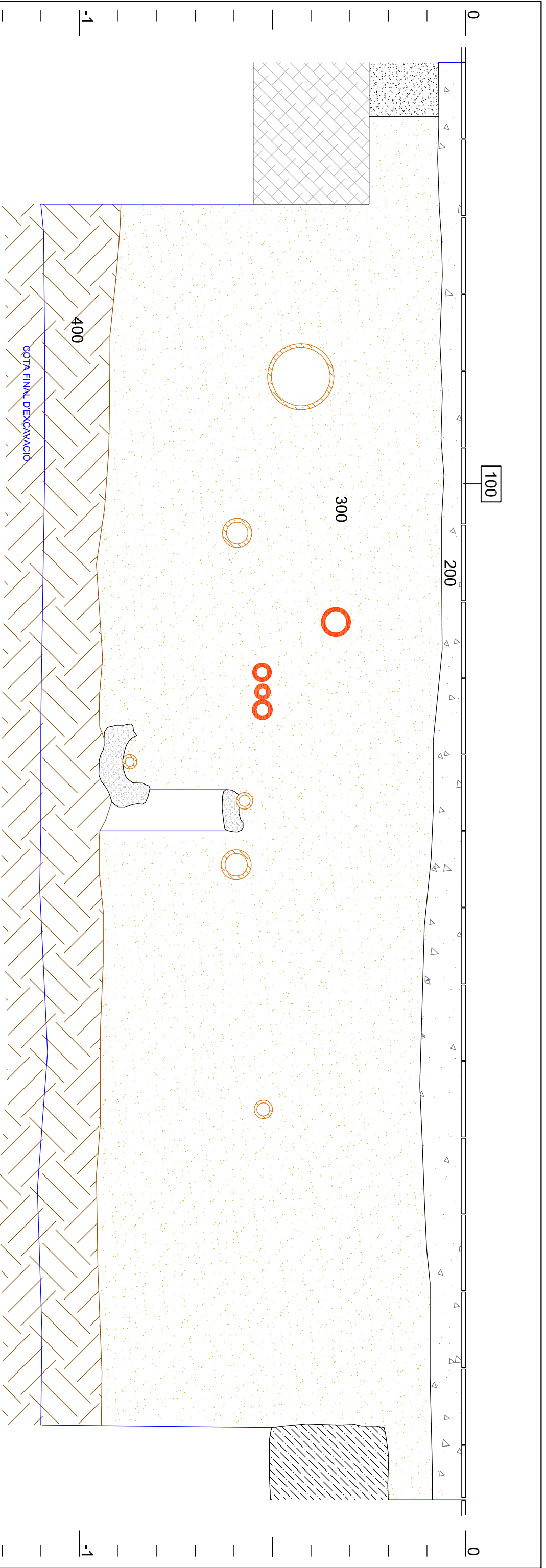
escala

MEMÒRIA

AJUNTAMENT DE BARCELONA

1:5000
1:200

PLÀNOL
01

⊕

CHROMA
RESTAURACIÓ DEL PATRIMONI HISTÒRIC

CARRER CAPELLANS, 5
 Barcelona, Barcelona
 CODI: 075/09

SECCIÓ A-A'

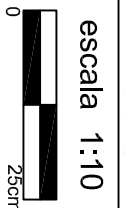
DIRECCIÓ ARQUEOLÒGICA: Javier González

DIGITALITZACIÓ: Maria Pujals

Octubre 2009

BASE TOPOGRÀFICA:
 CONSULTIG TOPOGRAFICO

MEMÒRIA

PLANO 04